

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Onderwijsovereenkomst : contractenrechtelijke leerstukken toegepast op de rechtsverhouding tussen school, leerling en ouders in het primair en voortgezet bekostigd onderwijs

Voskamp, S.

Citation

Voskamp, S. (2018, December 13). *Onderwijsovereenkomst : contractenrechtelijke leerstukken toegepast op de rechtsverhouding tussen school, leerling en ouders in het primair en voortgezet bekostigd onderwijs*. Meijers-reeks. Boom Juridisch, Den Haag. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/68025>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/68025>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle <http://hdl.handle.net/1887/68025> holds various files of this Leiden University dissertation.

Author: Voskamp, S.

Title: Onderwijsovereenkomst : contractenrechtelijke leerstukken toegepast op de rechtsverhouding tussen school, leerling en ouders in het primair en voortgezet bekostigd onderwijs

Issue Date: 2018-12-13

Onderwijsovereenkomst

Contractenrechtelijke leerstukken toegepast op de rechtsverhouding tussen school, leerling en ouders in het primair en voortgezet bekostigd onderwijs

PROEFSCHRIFT

ter verkrijging van
de graad van Doctor aan de Universiteit Leiden,
op gezag van Rector Magnificus prof. mr. C.J.J.M. Stolker,
volgens besluit van het College voor Promoties
te verdedigen op donderdag 13 december 2018
klokke 16.15 uur

door

Stijn Voskamp

geboren te Haarlem

in 1989

Promotor: prof. mr. A.G. Castermans
Co-promotor: mr. dr. M.W. Knigge

Promotiecommissie: prof. mr. Jac. Hijma
mr. dr. I.S.J. Houben
prof. dr. K. Willems (KU Leuven, België)
prof. dr. P.J.J. Zoontjens (Tilburg University)

Omslagontwerp: Primo!Studio, Delft
Opmaak binnenwerk: Anne-Marie Krens – Tekstbeeld – Oegstgeest

© 2018 S. Voskamp | Boom juridisch

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden vervoelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van reprografische vervoelvoudingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 3051, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (art. 16 Auteurswet) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-pro.nl).

No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

ISBN 978-94-6290-585-6
ISBN 978-94-6274-976-4 (e-book)
NUR 820

www.boomjuridisch.nl

Aan mijn ouders en Martijn

Inhoudsopgave

LIJST VAN AFKORTINGEN	XI
1 INLEIDING	1
1.1 Rechtsverhouding in het primair en voortgezet onderwijs: contractenrechtelijk perspectief	1
1.2 De wetgever: ruimte voor de overeenkomst	2
1.3 De flexibele rechter	5
1.4 Debat in de literatuur	8
1.5 Vraagstelling, doelstelling en afbakening: de overeenkomst als uitgangspunt	19
1.6 Verantwoording en methode	21
1.7 Plan van behandeling	22
1.8 Terminologie	23
2 TOTSTANDKOMING VAN EEN ONDERWIJSOVEREENKOMST: HOE EN TUSSEN WIE?	27
2.1 Inleiding	27
2.2 Algemeen vermogensrechtelijk kader: totstandkoming overeenkomst	29
2.3 Aanmelding, toelating, inschrijving, plaatsing – weigering	31
2.4 Wilsovereenstemming, beperkte contractsvrijheid en partijautonomie in het onderwijs	36
2.5 Algemeen vermogensrechtelijk kader – in wiens naam: <i>pro se</i> of namens een ander?	41
2.6 Het <i>Baby Joost</i> -criterium in het onderwijs	47
2.7 Visies in de literatuur omtrent partijen bij onderwijsovereenkomst	50
2.8 Onderwijsrechtelijke jurisprudentie betreffende ‘totstandkoming’ en ‘partijen’	54
2.9 Afronding	60
3 INHOUD VAN EEN ONDERWIJSOVEREENKOMST	63
3.1 Inleiding	63
3.2 Contractenrechtelijk kader: vaststellen rechtsgevolgen overeenkomst	64
3.2.1 Artikel 6:248 lid 1 BW	64
3.2.2 Door partijen overeengekomen rechtsgevolgen	65
3.2.2.1 Inleiding	65
3.2.2.2 <i>Haviltex</i> -maatstaf voorop	66

3.2.2.3	Subjectief, objectief, normatief	67
3.2.2.4	Ruimte voor een meer objectieve benadering, maar <i>Haviltex</i> -norm blijft centraal vertrekpunt	69
3.2.2.5	Contra proferentem en dynamische uitleg in het onderwijs	73
3.2.3	Aanvulling op grond van de wet	75
3.2.3.1	Inleiding	75
3.2.3.2	Regelend of dwingend recht en aanvulling op grond van de wet	76
3.2.3.3	Kan de onderwijswetgeving aanvullend werken?	77
3.2.3.4	Wat als partijen een afwijkende regeling zijn overeengekomen?	83
3.2.3.5	Wat als school geen bekostiging nodig heeft?	90
3.2.4	Aanvulling op grond van gewoonte en redelijkheid en billijkheid	92
3.2.5	Beperkende werking van de redelijkheid en billijkheid art. 6:248 lid 2 BW	93
3.2.6	Concretisering aan de hand van onderwijswetgeving	94
3.2.6.1	Onderverdeling wettelijke bepalingen in vier categorieën	94
3.2.6.2	Doorwerkingsmechanismen van de bepalingen uit onderwijswetgeving	97
3.2.7	Afrondende opmerkingen betreffende het vermogensrechtelijk kader ter vaststelling van de inhoud van de onderwijsovereen- komst	100
3.3	Karakteristieken onderwijsovereenkomst	102
3.3.1	Inleiding	102
3.3.2	Schets hoofdverplichtingen en daarmee corresponderende rechten van partijen	103
3.3.3	Rechtskarakter: Verbintenissen of Obliegenheiten?	107
3.3.3.1	Inleiding	107
3.3.3.2	Verbintenissen	108
3.3.3.3	Obliegenheiten	111
3.3.3.4	Verplichtingen van de school	113
3.3.3.5	Verplichtingen van de leerling	116
3.3.3.6	Afronding rechtskarakter	121
3.3.4	Wederkerige overeenkomst en schakelbepaling	121
3.3.5	Inspanningsverplichting en geen resultaatsverplichting	123
3.3.6	Duurovereenkomst	124
3.3.7	Geen overeenkomst van opdracht	128
3.3.8	Afronding karakteristieken onderwijsovereenkomst	130
3.4	Buitencontractuele benadering	130
3.5	Onderwijsrechtelijke jurisprudentie	135
3.5.1	Kader en karakteristieken terug te zien?	135
3.5.2	Algemeen vermogensrechtelijke kader: uitleg, aanvulling, beperking?	135
3.5.3	Rechtskarakter: inspanningsverbintenissen?	145
3.5.4	Vordering tot nakoming en afdwingbaarheid?	148
3.5.5	Karakteristieken: wederkerigheid, duur, opdracht?	150
3.5.6	Afronding jurisprudentie	152
3.6	Afronding	153

4	OPSCORTING VAN EEN VERPLICHTING UIT EEN ONDERWIJSOVEREENKOMST	157
4.1	Inleiding	157
4.2	Opschorting in het onderwijs	158
4.2.1	De vereisten van artikel 6:262 lid 1 en 2 BW	158
4.2.2	'Uitstel en geen afstel'	159
4.2.3	Praktische uitwerking in het onderwijs	162
4.3	Schorsing in het onderwijs	165
4.4	Vergelijking en verhouding opschorting en schorsing	170
4.5	Schorsing en opschorting voor de civiele rechter	176
4.6	Afronding	183
5	BEËINDIGINGSMOGELIJKHEDEN VAN EEN ONDERWIJSOVEREENKOMST	185
5.1	Inleiding	185
5.2	Ontbinding van een onderwijsovereenkomst?	186
5.2.1	Vereisten: wederkerige overeenkomst en het begrip tekortkoming	186
5.2.2	Hoofddregel en uitzondering: 'recht op ontbinding, tenzij...'	191
5.2.3	Een rol voor de redelijkheid en billijkheid?	199
5.2.4	Gevolgen van gedeeltelijke (temporele) ontbinding in het onderwijs	201
5.2.5	Wijze van gedeeltelijke ontbinding in het onderwijs	204
5.2.6	Afronding ontbinding onderwijsovereenkomst	206
5.3	Opzegging van een onderwijsovereenkomst?	207
5.3.1	Algemeen kader van opzegging van duurovereenkomsten	207
5.3.2	Wettelijke regeling van diverse benoemde overeenkomsten	210
5.3.3	Opzegging van een onderwijsovereenkomst?	213
5.4	Verwijdering van een leerling in het primair en voortgezet onderwijs	215
5.4.1	De bevoegdheid tot verwijdering van een leerling	215
5.4.2	Verwijdering in het primair onderwijs en voortgezet onderwijs: Wpo en Awb? Wvo, Inrichtingsbesluit Wvo en Awb?	216
5.4.3	Waarom overgaan tot verwijdering?	222
5.4.4	Verwijderingsgeschillen voor de rechter	225
5.4.4.1	Verwijderingsgeschillen voor de bestuursrechter	225
5.4.4.2	Verwijderingsgeschillen voor de civiele rechter	237
5.4.4.3	Vergelijking bestuurs- en civielrechtelijke toetsing van verwijdering	243
5.5	Vergelijking en verhouding tussen ontbinding, opzegging en verwijdering	244
5.6	De civiele rechter en de beëindiging van de onderwijsverhouding: verwijdering, ontbinding én opzegging?	251
5.7	Afronding	257
6	SLOTBESCHOUWING	261
6.1	Uitgangspunt en vraagstelling	261
6.2	De toepassing van het contractenrecht in het primair en voortgezet onderwijs	261

6.3	Reflectie: terug naar het debat in de literatuur	268
6.4	Aanvullende observaties	271
6.5	Naar een regeling in Boek 7 BW?	273
6.6	Afronding en aanbeveling	275
	SUMMARY	277
	LITERATUUR	293
	RECHTSPRAAKREGISTER	309
	WETGEVINGS- EN ARTIKELREGISTER	317
	RAPPORTEN EN THEMABRIEVEN	319
	CURRICULUM VITAE	321

Lijst van afkortingen

AA	<i>Ars Aequi</i>
aant.	aantekening
AB	<i>Administratiefrechtelijke Beslissingen</i>
A-G	advocaat-generaal
art.	artikel(en)
ABRvS	Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State
ARRvS	Afdeling Rechtspraak van de Raad van State
Awb	Algemene wet bestuursrecht
Awgb	Algemene wet gelijke behandeling
Bb	<i>Bedrijfsjuridische berichten</i>
BW	Burgerlijk Wetboek
BWKJ	<i>BW-krant Jaarboek</i>
c.s.	cum suis
d.d.	de dato
diss.	dissertatie
ECLI	European Case Law Identifier
e.a.	en anderen
EP EVRM	Eerste Protocol Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden
ESH	Europees Sociaal Handvest
e.v.	en volgende
FJR	<i>Tijdschrift voor Familie- en Jeugdrecht</i>
GPO	Geschillencommissie passend onderwijs
GW	Grondwet
hbo	Hoger beroepsonderwijs
havo	Hoger algemeen voortgezet onderwijs
HR	Hoge Raad der Nederlanden
IVBPR	Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten
IVESCR	Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten
IVRK	Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind
JA	<i>Jurisprudentie Aansprakelijkheid</i>
JB	<i>Jurisprudentie Bestuursrecht</i>
jo.	juncto
JOR	<i>Jurisprudentie Onderneming & Recht</i>
KG	Kort Geding
KNMG	Koninklijke Nederlandse Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst

LKC	Landelijke Klachtencommissie Onderwijs
Lpw	Leerplichtwet 1969
mbo	Middelbaar beroepsonderwijs
m.nt.	met noot
Mon.	Monografieën
MvA	Memorie van Antwoord
MvT	Memorie van Toelichting
<i>MvV</i>	<i>Maandblad voor Vermogensrecht</i>
<i>NbBW</i>	<i>Nieuwsbrief BW</i>
<i>NJ</i>	<i>Nederlandse Jurisprudentie</i>
<i>NJB</i>	<i>Nederlands Juristenblad</i>
<i>NJF</i>	<i>Nederlandse Jurisprudentie Feitenrechtspraak</i>
nr.	nummer
<i>NTBR</i>	<i>Nederlands Tijdschrift voor Burgerlijk Recht</i>
<i>NTOR</i>	<i>Nederlands Tijdschrift voor Onderwijsrecht en Onderwijsbeleid</i>
<i>NVOR</i>	<i>Nederlandse Vereniging voor Onderwijsrecht</i>
OCW	Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
p.	pagina
par.	paragraaf
Parl. Gesch.	Parlementaire Geschiedenis
PECL	Principles of European Contract Law
Rb.	Rechtbank
red.	redactie
resp.	respectievelijk
<i>RM Themis</i>	<i>Rechtsgeleerd Magazijn Themis</i>
r.o.	rechtsoverweging
<i>RvdW</i>	<i>Rechtspraak van de Week</i>
<i>SR</i>	<i>Tijdschrift voor Sociaal Recht</i>
<i>Stb.</i>	<i>Staatsblad</i>
TM	Toelichting Meijers
<i>TvGR</i>	<i>Tijdschrift voor Gezondheidsrecht</i>
<i>TvO</i>	<i>Tijdschrift voor het openbaar bestuur</i>
UPICC	Unidroit Principles of International Commercial Contracts
VAR	Vereniging voor Administratief Recht
vgl.	vergelijk
VRA	Vermogensrechtelijke Analyses
vwo	Voorbereidend wetenschappelijk onderwijs
Wam	Wet aansprakelijkheidsverzekering Motorrijtuigen
Wbo	Wet op het basisonderwijs
Web	Wet educatie en beroepsonderwijs
Wec	Wet op de expertisecentra
Weo	Wet op de erkende onderwijsinstellingen
Wms	Wet medezeggenschap op scholen
Wot	Wet op het onderwijstoezicht
Wpo	Wet op het primair onderwijs
<i>WPNR</i>	<i>Weekblad voor Privaatrecht, Notariaat en Registratie</i>
Wvo	Wet op het voortgezet onderwijs